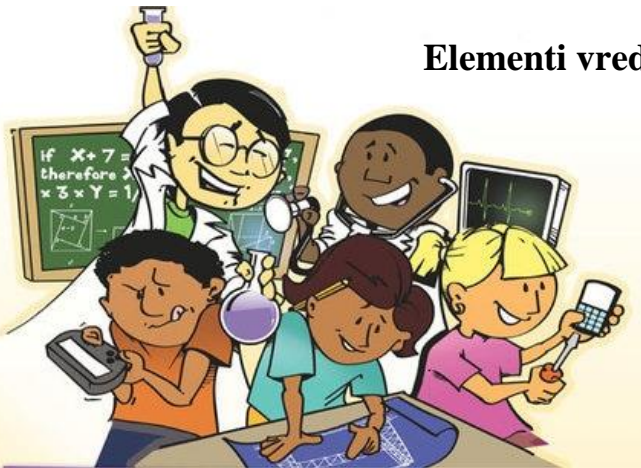

Elementi vrednovanja u nastavi fizike i kemije

– školska godina 2020/2021 –
Nastava u učionicama

Što je vrednovanje?

Vrednovanje procesa i ishoda učenja označava postupke prikupljanja i analiziranja informacija te donošenja profesionalnih procjena o učeničkome učenju i rezultatima učenja.

Koje su vrste i pristupi vrednovanja?

Na najopširnijem nivou, vrste vrednovanja mogu se podijeliti na formativno vrednovanje i na sumativno vrednovanje.

Formativno vrednovanje je usmjereno na poticanje učenikova napredovanja tijekom procesa učenja.

Sumativno vrednovanje je vrednovanje naučenog.

Kurikulumom nastave fizike (godina 2019) propisani su ove vrste i pristupi vrednovanju:

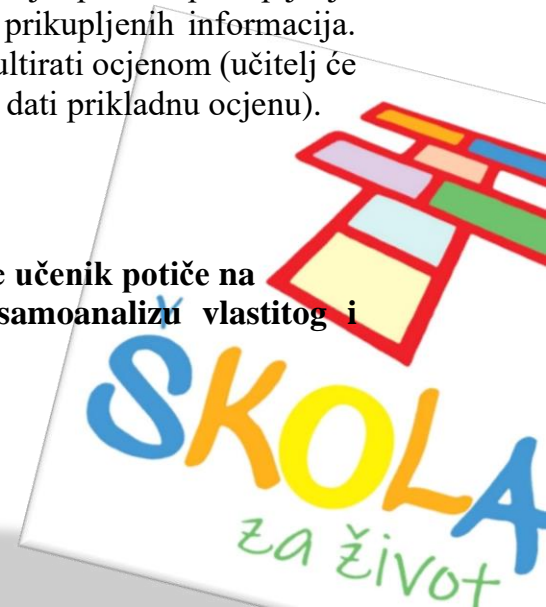
- Formativno vrednovanje obuhvaća pristupe *vrednovanje za učenje* i *vrednovanje kao učenje*
- Sumativno vrednovanje obuhvaća pristup *vrednovanja naučenoga*

vrednovanje za učenje

Vrednovanje za učenje integrirano je u proces učenja i poučavanja. Pritom se prepoznaju inicijalne učenikove koncepcije, prati njegovo konstruiranje koncepata i modela u fizici, a sve radi napredovanja učenika i ostvarenja ishoda. To je proces prikupljanja informacija o procesu učenja i poučavanja te interpretacija prikupljenih informacija. Odvija se tijekom učenja i poučavanja. Može, ali ne mora rezultirati ocjenom (učitelj će pratiti učenike tijekom nastavne godine i po vlastitoj procjeni dati prikladnu ocjenu).

vrednovanje kao učenje

Vrednovanje kao učenje usmjereno je na učenika, pri čemu se **učenik potiče na praćenje, refleksiju i samovrednovanje vlastitog učenja, samoanalizu vlastitog i procjenu rezultata rada drugih učenika.**

Tijekom procesa vrednovanja kao učenja učenici **samovrednovanjem i vršnjačkim** vrednovanjem promišljaju o svojem učenju i tako uče.

vrednovanje naučenoga

Vrednovanje naučenoga ima svrhu uvida u ostvarenje razina usvojenosti znanja, vještina, stavova nakon učenja neke nastavne cjeline, više cjelina ili pri završetku nastavne godine. Planirano ga provodi učitelj, najčešće usmenim provjerama i pisanim ispitima. Cilj je vrednovanje naučenoga procjena ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda nakon određenoga (kraćega ili dužega) razdoblja učenja i poučavanja i rezultira brojčanom ocjenom.

Svi pristupi vrednovanjima propisani su i pobliže opisani Kurikulumom nastavnoga predmeta Kemija i Kurikulumom nastavnoga predmeta Fizika za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj

Koji su elementi vrednovanja u fizici ove školske godine?

Kurikulumom nastavnog predmeta Fizika za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj predlažu se tri elementa vrednovanja, čiji je doprinos u zaključnoj ocjeni u jednakim postocima:

A) Znanje i vještine

Vrednuje se učenikovo poznavanje, opisivanje i razumijevanje fizičkih koncepata te njihovo povezivanje i primjena u objašnjavanju fizičkih pojava, zakona i teorija. To uključuje logičko povezivanje i zaključivanje u tumačenju raznih reprezentacija poput dijagrama, grafičkih prikaza, jednadžbi, skica i slično, uzimajući u obzir značajke znanstvenog stila izražavanja kao što su racionalnost, konciznost i objektivnost. Ostvaruje se formativno ili sumativno, usmeno ili pisano.

B) Konceptualni i numerički zadatci

Vrednuje se učenikova sposobnost primjene fizičkih koncepata u rješavanju svih tipova zadataka. Vrednuje se i kreativnost u rješavanju te sposobnost kritičkog osvrta na rješenja. Također se prati i vrednuje učenikov napredak u strategiji rješavanja zadataka. Ostvaruje se formativno ili sumativno, pisano ili usmeno.

C) Istraživanje fizičkih pojava

Vrednuje se kontinuiranim praćenjem učenikove aktivnosti u istraživački usmjerenom učenju i poučavanju. Vrednovanje uključuje kontinuirano praćenje i pregledavanje učenikovih zapisa eksperimentalnog rada (npr. bilježnica, učenički projekt) te praćenje i bilježenje učenikovih postignuća. Vrednuju se eksperimentalne vještine, obrada i prikaz podataka, donošenje zaključaka na temelju podataka, doprinos timskom radu pri izvođenju pokusa, doprinos istraživanju i raspravi koji se provode frontalno, sustavnost i potpunost u opisu

pokusa i zapisu vlastitih pretpostavka, opažanja i zaključaka, kreativnost u osmišljavanju novih pokusa te generiranju i testiranju hipoteza.

Koji su elementi vrednovanja u kemiji ove školske godine?

Kurikulumom nastavnog predmeta Kemija za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj predlažu se dva elementa vrednovanja, čiji je doprinos u zaključnoj ocjeni u jednakim postocima:

A) Usvojenost odgojno-obrazovnih ishoda

Podrazumijeva prosudbe o znanju i razumijevanju koncepata, pojmova, činjenica i postupaka u kemiji.

B) Prirodnoznanstveni pristup

Podrazumijeva prosudbe o vještinama povezivanja rezultata pokusa s konceptualnim spoznajama, primjeni matematičkih vještina i uočavanju zakonitosti uopćavanjem podataka.

Što se još može vrednovati?

Osim navedenoga, osigurava se procjena određenih čimbenika učenja i rada u predmetu koji se smatraju elementima generičkih kompetencija definiranih Okvirom nacionalnoga kurikuluma. To su:

- odgovornost (ispunjava svoje obveze i izvršava zadatke, zadaće i radove u skladu s dogovorom; poštuje rokove; preuzima odgovornost za vlastito učenje i ponašanje u školskome okruženju; ulaže trud i ustraje u učenju i radu)
- samoinicijativnost i samoregulacija (samostalno uči; rješava zadatke i izvršava aktivnosti; ispunjava obveze uz minimalne poticaje učitelja; iskorištava vrijeme na satu za rad i učenje; planira, prati i regulira vlastito učenje)
- komunikacija i suradnja (uspješno komunicira i surađuje s drugim učenicima i učiteljem).

A što s pismenim provjerama znanja?

Pismene provjere znanja u sebi će sadržavati koncepte i zadatke vezane uz temu koja se ispituje. Tijekom godine biti će 4 pismena ispita znanja.

Ovisno o konfiguraciji testa učenik će moći dobiti ocijene vezane uz rubrike Znanje i vještine i Konceptualni i numerički zadatci. Pismeni ispit znanja je u pravilu vlastite izrade sa zadacima objektivnog tipa kroz koje se sagledava razina usvojenosti obrazovnih ishoda.

Kako će izgledati bodovni pragovi u pismenoj provjeri znanja?

Bodovni prag svake pismene provjere znanja ovisiti će o postotku ostvarenosti bodova u ispitu i to na sljedeći način:

Ocjena	Postotak od ukupnog broja bodova
Nedovoljan (1)	0 % – 45 %
Dovoljan (2)	46 % – 59 %
Dobar (3)	60 % – 74 %
Vrlo dobar (4)	75 % – 89 %
Odličan (5)	90 % – 100 %

Sada znamo o pismenoj provjeri, a hoće li biti usmene provjere znanja?

Usmene provjere znanja provodit će se na satu fizike/kemije. Učenik će biti prozvan za odgovaranje (nenajavljeno odgovaranje) ili će se prema potrebi dogovoriti za termin usmenog dogovaranja s učiteljem (najavljeno dogovaranje). Učenik se može ispričati od odgovaranja jednom u polugodištu u slučaju nenajavljenog odgovaranja. U slučaju dogovorenog odgovaranja (najavljenog odgovaranja) isprike nema.

Temeljita usmena provjera znanja provodi se u trajanju do deset minuta po učeniku. Provjerama znanja utvrđuje se činjenično znanje učenika tj. osnovni elementi koje učenici moraju opisati i definirati kako bi bili spremni usvojiti više dimenzije znanja koje će u daljnjem procesu učenja moći primijeniti. Kriterij ocjenjivanja nalazi se u tablici ispod te se uz njega sagledava ostvarenost obrazovnih ishoda s nastave.

Prema potrebi provodit će se i usmene provjere viših dimenzija znanja. To nije klasično usmeno odgovaranje u trajanju od 10 minuta već odgovaranje prema osobnoj procjeni učitelja.

Ukoliko učenik pokazuje visoko znanje i interes na nastavi učenik će na temelju pokazanog znanja biti vrednovan (ocijenjen iz usmenog odgovaranja) te izuzet od klasičnog usmenog odgovaranja vezanog za taj obrazovni ishod.

Ocjena	Aktivnosti pri ispitivanju
Nedovoljan (1)	<ul style="list-style-type: none"> - neusvojenost osnovnih pojmova - znanje površno - ne prepoznaje osnovnu tematiku - odgovori bez razumijevanja - ne želi govoriti
Dovoljan (2)	<ul style="list-style-type: none"> - prepoznaje temeljne pojmove i odgovara po sjećanju i bez razumijevanja - reproducira osnovne pojmove bez razumijevanja - do rezultata dolazi uz pomoć učiteljice - koristi primjere navedene na satu ili opisane u udžbeniku - odgovara na jednostavnija pitanja - sadržaje ne povezuje - usmeno se oskudno izražava - teže usmjerava pažnju na sadržaje rada
Dobar (3)	<ul style="list-style-type: none"> - učenik može djelomično i nepotpuno reproducirati obrađene programske sadržaje te razlikovati i opisati osnovne kemijske probleme - razumije sadržaj, ali je površan i brzoplet u rješavanju i primjeni naučenog - učenik djelomično samostalno, te uz pomoć učitelja odgovara na postavljena pitanja (reproducira temeljne pojmove) - obrazovne sadržaje razumije, ali ih ne zna primijeniti niti navesti vlastite primjere
Vrlo dobar (4)	<ul style="list-style-type: none"> - točno, ali sporije uočava uzročno-posljedične veze - svladao je većinu programskih sadržaja - učenik u potpunosti i samostalno izlaže naučeno - učenik razumije obrazovne sadržaje i zna se služiti usvojenim znanjem - na pitanja odgovara punim rečenicama, polagano i sporije, ali točno - prilikom donošenja zaključka te povezivanja nastavnih sadržaja treba mu manja pomoć učitelja - povezuju nastavne sadržaje i svakodnevni život, navodi vlastite primjere - kreativan je u osmišljavanju plakata i prezentacija - zna se služiti kemijskim pismom - samostalno rješava zadatke i probleme s velikom točnošću - rijetko se ne snalazi u težim problemima i zadacima - kod učenika je ponekad prisutna nesigurnost
Odličan (5)	<ul style="list-style-type: none"> - učenik samostalno iznosi naučeno gradivo izrazito točno, brzo, temeljito i opširno - gradivo je usvojeno s potpunim razumijevanjem, proširuje ga vlastitim iskustvom - uočava korelacije sa srodnim obrazovnim sadržajima - sposoban je prenositi znanje na druge - novi sadržaji na učenika djeluju izazovno i potiču ga na razmišljanje - učenik u novim situacijama može prepoznati stanje, razumjeti međusoban odnos i primijeniti na rješavanje problema - služi se dodatnim izvorima znanja i informacija iz različitih medija

Kako će se vrednovati učenički projekti / praktični rad?

Tijekom školske godine učitelj će zadavati projekte koje će učenici izrađivati samostalno ili u grupi, bilo na satu ili kod kuće.

Učenik može samoinicijativno i u dogovoru s učiteljicom izraditi dodatne zadaće prema svojim interesima (pokusi, plakati, prezentacije o posjetu nekom muzeju ili znanstvenom sajmu, istraživanja i sl.) na temu koja učenika interesira. Takvi radovi se vrednuju kao i redoviti prema kriterijima za praktični rad.

Tijekom vrednovanja projekata gledat će se na nekoliko razina i komponenti:

- poznavanje teorije
- samostalnost, savjesnost, odgovornost, redovitost...
- pokus, snalaženje pri korištenju tehnoloških i matematičkih vještina (pr. izrada i čitanje podataka iz grafova, zaključivanje o relacijama s grafova, matematički postav i račun)
- vođenje bilješki, pri čemu učenici koji nemaju očekivani zapis da kroz konstruktivističku raspravu napišu dopunu ili ispravak

Primjer 1. Vrednovanje istraživanja pojava (od strane učitelja)

UČENIK	KRITERIJ						
	+ Potpuno (element je u potpunosti ostvaren);						
	+/- Djelomično (element je ostvaren, ali postoje nedostatci);						
- Nepotpuno (element nije ostvaren, nejasan je, nepravilan)							
ELEMENTI							
	POSTAVLJANJE PROBLEMA	POSTAVLJANJE HIPOTEZE	KREIRANJE/IZVEDBA POKUSA	OPAŽANJA I MJERENJA	OBRADA PODATAKA	ZAKLJUČAK	IZVORI/LITERATURA
Ime i prezime							
Ime i prezime							

!!! NOVO !!! Samovrednovanje i vršnjačko vrednovanje

Učenici će na nastavi fizike i pri izvedbi pokusa vrednovati svoje aktivnosti i aktivnosti učenika u svojoj grupi kako bi razvijali samosvjesnost i odgovornost te dali učitelju uvid svoje aktivnosti i aktivnosti grupe.

Pri ovakvom vrednovanju učitelj također dobiva povratnu informaciju o sebi, uputama koje je dao i samom ostvarenju sata tj. dobiva osvrt na svoj rad.

Za ovakvo vrednovanje koristit će se tablica slična onoj u primjeru 1. s nadopunama za osvrt rada učitelja.

vrednovanje projekata ocjenom

Učenički projekti koje će samostalno raditi bit će ocijenjeni s obzirom na ostvarenost elemenata (iz primjera 1) pri izvođenju pokusa.

Učenički projekti koji se izvode na nastavi u grupama bit će ocijenjeni kroz ostvarenost elemenata tog projekta, ali i svih projekata koji će se raditi u određenom vremenskom intervalu kojeg će procijeniti učitelj (npr. svaka dva mjeseca).

Napomena: Učitelj može slobodno prilagođavati ljestvice procjena svom načinu rada.

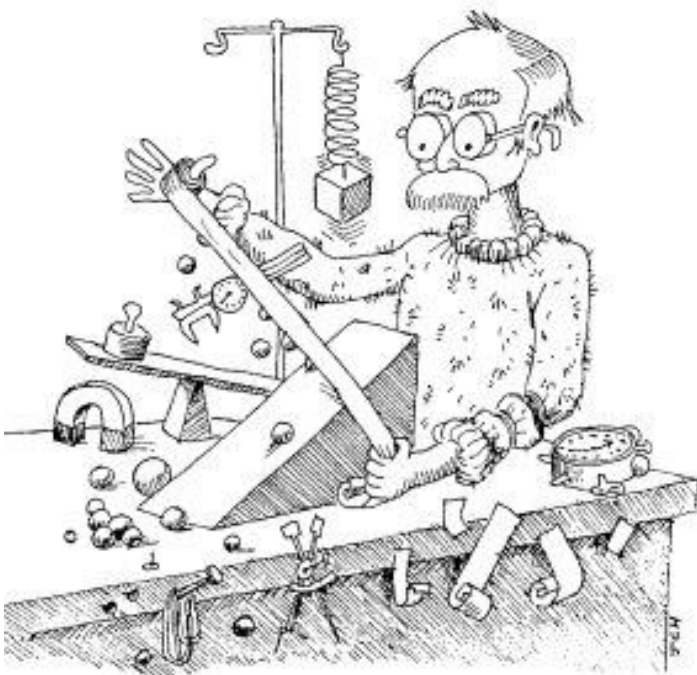
!!! Kako će se zaključivati ocjene? !!!

Na temelju prikupljenih i dokumentiranih informacija učitelj donosi odluku o zaključnoj ocjeni na kraju nastavne godine.

Zaključna ocjena ne mora biti aritmetička sredina pojedinačnih ocjena dodijeljenih tijekom nastavne godine.

Ponašanje u učionici

- tijekom nastave učenici mogu bez pitanja i ometanja ostalih učenika u radu našiljiti olovke i drvene bojice ili ubaciti papire u za to predviđen spremnik
- u učionicu učenici ulaze uz dozvolu učiteljice. U učionici se nalazi oprema i pribor za pokuse. Zbog nestručnog rukovanja može doći do puknuća ili još gore od toga, ozljeda učenika.
- učenici ostavljaju svoje mobitele na prostor predviđen za tu namjenu, osim uslučaju ako nemaju dopuštenje učitelja da ih koriste tijekom sata (pr. hitni poziv, korištenje aplikacija u nastavi fizike...)

Učitelj/ica
Anamarija Paulik
Učiteljica fizike i kemije